

Rozhovor s Adrianou Krnáčovou

01.dubna 2007 Zbyněk Klíč

Adriana Krnáčová: Při zadávání velkých zakázek jsou korupční praktiky v Evropě srovnatelné

Co považujete za hlavní příčiny stále přetrvávající korupce v České republice?

Příčin je několik. Jednak dlouhotrvající devastace společenských hodnot v průběhu komunistického režimu a pak nešetrný přechod do nového společenského formátu.

Nedostatečná pozornost, která se věnovala v 90. letech budování kvalitních institucí, přílišné akcentování všespasitelného tržního prostředí a setrvávání protagonistů bývalého režimu v klíčových funkcích. K tomu se pojí intelektuální prázdnota politického života a vzdělanostní nepřipravenost řídit věci veřejné.

Ve které oblasti společnosti je korupce nejvíce patrná a jakých prostředků je nejčastěji využíváno?

Všude tam, kde lze získat neoprávněnou výhodu, kde procesy rozhodování nejsou průhledné a kde místo jasných a čitelných kompetencí vládou klientelistické vazby.

Veřejné zakázky, privatizace, nakládání s majetkem státu nebo obcí, dotace, obsazování do funkcí bez výběrového řízení ... atd.

Liší se Česká republika v oblasti korupce výrazně od západoevropských zemí (co do míry či stupně objasňenosti)?

Těžko říct, neboť se to má v každé zemi jinak. Pokud ale vycházíme z předpokladu, že v zemích s dlouholetou demokratickou tradicí jsou veřejná správa a politické procesy nastaveny tak, aby se předešlo jejich zneužívání, tak je míra korupce ve veřejně-správní oblasti nižší. (Ve Velké Británii například ani neexistuje zákon o veřejných zakázkách). Nemám ale iluze, že pokud se jedná o zakázky velkého objemu, až na výjimky, jsou praktiky srovnatelné.

Daří se orgánům činným v trestním řízení dostatečně postihovat korupci? Kde vidíte

největší nedostatky?

Na tuto otázku neumím odpovědět. Statistiky, které jsou k dispozici, bohužel nevypovídají o tom, zda je postihování korupce v čase úspěšné nebo méně úspěšné.

Největší nedostatky shledáváme v již zmiňované personální propojenosti především na místní úrovni a v neprofesionalitě. Tím myslím, že jsou lidi v České republice příliš sdílní, někdy nad rámec svých kompetencí a dopouštějí se, zda už úmyslně nebo neúmyslně, profesionálních chyb. Z toho plyne vulgarizace některých případů, které by měly zůstat ve spisech vyšetřovatelů až do ukončení vyšetřování. V trestním řízení obecně chybí některé nástroje, jako například tzv. agent, nebo korunní svědek. Navíc se domnívám, že by bylo užitečné postupovat podle vzoru Slovenska: zřídit speciální soud, speciální prokuraturu a vyčlenit speciální policejní útvar. O užitečnosti takového seskupení není pochyb, Slovensko je toho důkazem. Trestnímu řízení neprospívá ani únik odposlechů, které se pak transformují do divadelních her. Vznikl tím sice nový dramatický žánr, ale důvěryhodnosti vyšetřovacích složek to nepřidalo.

Domníváte se, že evropské protikorupční normy a orgány mohou pomoci korupci v České republice snížit?

Je dobré, když se Česká republika přihlásí k dodržování mezinárodních norem, nicméně jsem skeptická z hlediska jejich účinnosti. Každá země si musí v rámci svých hranic dělat pořádky sama a nemůže spoléhat na to, že se něco změní pouhou ratifikací úmluvy. V současnosti, bohužel, už pozbylo účinnost i tzv. mezinárodní odsouzení za nečinnost nebo nedostatečnou aktivitu v oblasti protikorupčního boje. Žádná z postkomunistických zemí na tom není dobře a na mezinárodních fórech se nekritizují jednotlivé státy kvůli vysoké korupci v zemi. Z hlediska protokolu je to neúnosné a pak, kdo by si to dovolil? Je tolik témat, které v současnosti dominují mezinárodním diskurzem, že upozorňovat na nedostatečnou protikorupční připravenost nějakého státu by mělo za důsledek strategickou nevýhodu při vyjednávání o prioritách například v oblasti energetiky. A kdo si tedy může za současné „umělé evropské vyjednávací rovnováhy“ dovolit navázat se do sousedů v oblasti korupce?

Boj proti korupci zůstane tedy bohužel vždy na jednotlivých státech, na odlišné míře odhodlání zkvalitňovat veřejnou správu, zprůhledňovat procesy rozhodování, profesionalizovat úřednický aparát, prosazovat nutné a nepopulární reformy, otevírat politické strany veřejnosti atd.

Jaké nejvýraznější změny by se měly udát, aby míra korupce v České republice poklesla?

Na to, aby vznikl ve společnosti opravdový pocit naléhavosti ke změně, je nutné, aby se stal nějaký tzv. veliký průser. Obávám se ale, že těch velikých průserů tady bylo již několik a nic závratného se nestalo. Veřejnost si zvykla v průběhu 40 let na leccos a posledních 15 let přispělo jenom ke zvýšení apatie a resignace. Budeme si muset asi prožít dalších minimálně 40 let. Je to trnitá cesta na Kalvárii. Snad pak ... ale začít můžeme již nyní.

Adriana Krnáčová

- výkonná ředitelka *Transparency International* od r. 2002
- absolventka *FF UK Bratislava*
- spoluzakladatelka *Open Society Fund*

- člen *Mezinárodního sdružení novinářů*